

Seat No. : _____

XS-101

B.A. (Sem.-II)

April-2013

SANSKRIT (EC-I-111)

श्रीमद् भगवद् गीता (अध्याय-९-१५)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : प्रश्नपत्रमां छपायेलो प्रश्नक्रमांक ४ उत्तरवहीमां लखवो.

Instruction : Write the question number in answer-book as printed in the question paper.

१. (अ) नीचेना पर टूंकनोंध लखो : ७
1. (A) Write short notes on the following : 7

(१) 'राजविद्याराजगृह्ययोगः' (अध्याय-९) नो संक्षिप्त सार आपो.

(1) Give the short summary of 'राजविद्याराजगृह्ययोगः' (9th अध्याय).

(२) भगवद् भक्त लक्षणानि

अथवा/OR

श्रीमद् भगवद् गीतानां अगियारमां अध्याय "विश्वरूपदर्शनयोगः" नो सार आपी समझवो.

Summarise and explain "विश्वरूपदर्शनयोगः" according to 11th canto of श्रीमद् भगवद् गीता ।

- (ब) नीचे आपेल श्लोकोनो अनुवाद करी समझवो : (कोईपक्ष ५) ४

- (B) Translate the following verses with explanation (any two) : 4

(१) यथाऽऽकारास्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् ।

तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्यानीत्युपधारय ॥

(२) वेदानां सामवेदोऽस्मि देवानामस्मि वासवः ।

इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना ॥

(३) अनेक बाहूदरवक्त्रनेत्र पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् ।

नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥

(४) अभ्यासेऽप्यसमर्थोऽसि मत्कर्मपरमो भव ।

मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन् सिद्धिमवाप्स्यसि ॥

- (५) नीचेनामांथी गमे ते अेक पर विवरणात्मक नोंध लखो : ३

- (C) Write critical note on any one of the following : 3

(१) त्रैविद्या

(२) राजविद्या

(३) कौन्तेय

(४) अनिकेतः

૨. (અ) નીચેના વિશે ટૂંકનોંધ લખો : ૭
2. (A) Write short notes on the following : 7
- (૧) ત્રિગુણાતીત લક્ષણાનિ ।
- (૨) ગીતાના ‘ક્ષેત્રક્ષેપ્રજ્ઞવિભાગયોગઃ’ (અધ્યાય:૧૩) નો સંક્ષિપ્ત સાર આપો.
- (2) Give the short summary of ‘ક્ષેત્રક્ષેપ્રજ્ઞવિભાગયોગઃ’ (13th અધ્યાય) of ગીતા.
- અથવા/OR**
- ‘અશ્વત્યવૃક્ષ’ ની વિભાવના વિસ્તારથી સમજાવો.
- Explain the concept of ‘અશ્વત્યવૃક્ષ’ in detail.
- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે શ્લોકો વિસ્તારથી સમજાવો : ૪
- (B) Explain in detail any **two** of the following verses : 4
- (૧) કાર્યકરણકર્તૃત્વે હેતુઃ પ્રકૃતિરુચ્યતે ।
પુરુષઃ સુખદુઃખાનાં ભોક્તૃત્વે હેતુરુચ્યતે ॥
- (૨) સત્ત્વાત્સંજાયતે જ્ઞાનં રજસો લોભ એવ ચ ।
પ્રમાદમોહૌ તમસો ભવતોઽજ્ઞાનમેવ ચ ॥
- (૩) અધશ્ચોર્ધ્વં પ્રસૃતાસ્તસ્ય શાખા ગુણપ્રવૃદ્ધા વિષયપ્રવાલાઃ ।
અધશ્ચ મૂલાન્યનુસંતતાનિ કર્માનુબન્ધીનિ મનુષ્યલોકે ॥
- (૪) ન તદ્ભાસયતે સૂર્યો ન શશાઙકો ન પાવકઃ ।
યદ્ગત્વા ન નિવર્તન્તે તદ્દામ પરમં મમ ॥
- (ક) નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) ૩
- (C) Answer in one sentence any **three** of the following : 3
- (૧) અનાદિ તત્ત્વો કેટલા અને કયા કયા છે ?
- (1) How many Anadi elements are there ? Which are those ?
- (૨) રજોગુણ અને તમોગુણનું શું ફળ મળે છે ?
- (2) What do we gain from Rajogun and Tamogun ?
- (૩) જીવાત્મા કોનો અંશ છે ?
- (3) Whose eternal portion is જીવાત્મા ?
- (૪) અક્ષર એટલે શું ?
- (4) What is Akshar ?
૩. (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો : (ગમે તે સાત) ૭
3. (A) Fill in the blanks with choose appropriate option : (Any Seven) 7
- (૧) ભૂતલે ઘટઃ _____ । [સન્તિ, અસ્તિ, અસિ]
- (૨) છાત્રાઃ વ્યાયામં _____ । [કરોતિ, કુર્વન્તિ, કુર્મઃ]
- (૩) પૂર્ણિમાયાં ચન્દ્રગહણં _____ । [ભવતિ, ભવામિ, ભવસિ]
- (૪) યુવામ્ ન _____ । [કુરુપઃ, કરોતિ, કરોષિ]
- (૫) સભાયાં પઠિડતાઃ _____ । [અસિ, સન્તિ, અસ્મિ]
- (૬) કુમ્ભકારઃ ઘટમ્ _____ । [કુર્વન્તિ, કરોતિ, કરોમિ]
- (૭) સીતા રામપત્ની અસ્મિ । વાક્ય સુધારી ફરીથી લખો.
- (7) સીતા રામપત્ની અસ્મિ । Correct and rewrite the sentence.
- (૮) રાષ્ટ્રગીતસ્ય ગાનં ભવસિ । વાક્ય સુધારી ફરીથી લખો.
- (8) રાષ્ટ્રગીતસ્ય ગાનં ભવસિ । Correct and rewrite the sentence.

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોનાં એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) ૪
- (B) Answer the following questions in **one** or **two** sentences : 4
- (૧) વર્તમાનકાળને કયા 'લકાર' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?
- (1) In which 'લકાર' is present tense recognized ?
- (૨) વક્તા ક્યારે પ્રથમ પુરુષનો પ્રયોગ કરે છે ? તેનો પ્રત્યય કયો છે ?
- (2) When does the speaker use first person ? What is the termination of first person ?
- (૩) $\sqrt{\text{મૂ}}$ ધાતુ કયા ગણનો છે ?
- (3) To which class of $\sqrt{\text{મૂ}}$ belong ?
- (૪) નાટક મનોરંજન માટે હોય છે. (સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો.)
- (4) નાટક મનોરંજન માટે હોય છે. (Translate into Sanskrit.)
- (ક) રૂપો ઓળખાવો : (ગમે તે ત્રણ) ૩
- (C) Recognise the forms : (any **three**) 3
- भवामि, कुर्मः, सः (पुं), आवाम्, अस्ति, कुर्वन्ति
૪. (અ) સંસ્કૃત ગદ્યકાવ્યના ઉદ્દગમ વિષે જણાવી ગદ્યાચાર્યોના નામ જણાવો. ૭
4. (A) Write the origin of સંસ્કૃત ગદ્યકાવ્ય and Give the names of ગદ્યાચાર્યો's. 7

અથવા/OR

બાણભટ્ટના જીવન અને કૃતિઓનો સંક્ષેપમાં પરિચય આપો.

Give the short summary of the life and works of 'Banābhatta'

- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક પર ટૂંકનોંધ લખો : ૪
- (B) Write short note on any **one** of the following : 4
- (૧) બાણભટ્ટના જીવન વિષયક દંતકથાઓ.
- (1) The legends of Banābhatta life.
- (૨) સુબન્ધુ રચિત વાસવદત્તા.
- (2) Subandhu's Vasavadatta.
- (ક) નીચેના પ્રશ્નોનાં એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ) ૩
- (C) Answer the following questions in one or two sentences : (Any **three**) 3
- (૧) બાણભટ્ટે નાનપણમાં કોને કોને પોતાના મિત્રો બનાવ્યા ?
- (1) With whom did Banābhatta cultivate friendship in his childhood ?
- (૨) બાણભટ્ટના આશ્રયદાતા કોણ હતા ?
- (2) Name the patrons of Banābhatta ?
- (૩) કાદમ્બરીનો સાહિત્ય પ્રકાર કયો છે ?
- (3) Which is the literary form of કાદમ્બરી ?
- (૪) બાણે હર્ષચરિતમાં કયા રાજાનું વર્ણન કર્યું છે ?
- (4) Which king has been described in હર્ષચરિતમ્ of Banābhatta ?

૫. (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો : ૪
- (A) Answer the following questions in **one** sentence : 4
- (૧) પરમાત્મા ભક્તિથી અર્પણ કરેલ શું શું સ્વીકારે છે ?
- (1) What does God accept offered to him with sincere prayer ?
- (૨) પંચ મહાભૂતો કયા કયા છે ?
- (2) Which are the five elements of Nature ?
- (૩) વિશ્વરૂપના મુખમાં બધા કેવી રીતે પ્રવેશતા હતા ?
- (3) In which way all warriors were entering the mouths of વિશ્વરૂપ ?
- (૪) ‘ભગવદ્ગીતા’ ના અધ્યાય કેટલા છે ? તેની શ્લોક સંખ્યા જણાવો.
- (4) Mention the total number of અધ્યાય’s and verses in ભગવદ્ગીતા.
- (બ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી લખો : ૩
- (B) Select the proper option and write : 3
- (૧) ગદ્યકાવ્યના _____ અને _____ બે પ્રકારો છે. (કથા-આખ્યાયિકા ગદ્ય-પદ્ય)
- (1) Two divisions of ગદ્યકાવ્ય are _____ and _____. (કથા-આખ્યાયિકા, ગદ્ય-પદ્ય)
- (૨) હર્ષચરિતમ્ _____ ની કૃતિ છે. (ભાસઃ, બાણઃ, કાલિદાસઃ)
- (2) હર્ષચરિતમ્ is written by _____ । (ભાસઃ, બાણઃ, કાલિદાસઃ)
- (૩) $\sqrt{\text{કૃ}}$ ધાતુનું પ્રથમ પુરુષ બહુવચનનું રૂપ _____ છે. (કુર્મઃ, કરોમિ, કુર્વન્તિ)
- (3) _____ is first person plural of the $\sqrt{\text{કૃ}}$. (કુર્મઃ, કરોમિ, કુર્વન્તિ)
- (ક) જોડકાં જોડો : ૭
- (C) Match the following : 7
(૧) રાજવિદ્યારાજગૃહ્યયોગઃ	નિમિત્તમાત્ર ભવ સવ્યસાચિન્
(૨) વિભૂતિયોગઃ	સમઃ શત્રુ ચ મિત્રે ચ ।
(૩) વિશ્વરૂપદર્શનયોગઃ	સત્ત્વ-રજસ્-તમસ્
(૪) ભક્તિયોગઃ	અષ્ટાદશધ્યાયિનીમ્
(૫) ગુણત્રયવિભાગયોગઃ	ક્ષીણે પુણ્યે મૃત્યુલોકં વિશન્તિ ।
(૬) ભગવદ્ગીતા	દ્વા વિમૌ પુરુષો લોકે અરશ્ચક્ષર એવ ચ
(૭) પુરુષોત્તમયોગઃ	વેદાનાં સામવેદોઽસ્મિ